

SZIMBIÓZIS NAPOK 2018

PROGRAM

2018. május 11–12.

Helyszín: Három Holló, Bp. V. ker. Piarista köz 1.

(bejárat a Szabad sajtó út felől)

<http://szimbiozis.com>

Előzetes program

A rendezvény előtt érdemes visszalátogatni a fesztivál honlapjára.

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

BEKÖSZÖNTŐ

A **Szimbiózis Napok** kulturális antropológiai fesztivált immár 13. alkalommal rendezzük meg 2018. május 11–12-én a Három Holló kulturális központban. Az érdeklődők változatos programokon keresztül ismerkedhetnek meg távoli népek és közelünkben élő közösségek tárgyi és szellemi kultúrájával: életmódjával, tudáskincsével, művészetével, meséivel, játékaival. Sokféle előadás, kerekasztal-beszélgetés, alkotóműhely, kiállítás, film és zenei program várja a látogatókat.

Ízelítő a témákból: identitás és közösségi emlékezet, etnicitás és történetiség, ember és természet viszonya, a test esztétikája, a találkozások antropológiája, posztmodern magyarságtudat, Székelyföld, Pakisztán, Kelet-Afrika, Japán, Mexikó, Peru, fátyolt viselő nők a keleti kultúrákban, szövés és szövetek Mexikótól Indiáig, Skóciától Guatemaláig, kirekesztettek és befogadottak, családi stratégiák (ha „közel jön” a város), ingázók szélesvásznos, outsider art, antropológiai filmkészítés, Budapest hangtérképe, fotó és antropológia, háborús erőszak, üzleti antropológia, mongol játszóház, interaktív művészeti foglalkozások, hangszerkészítés, gesztusfestészet, kínai kalligráfia, alkalmazott antropológia.

A fesztivál az ismeretterjesztés és a sajátélményű programokon túl célul tűzi ki, hogy a jelenkori társadalmi, kulturális környezet jelenségeire és eseményeire reflektáljon, azokról értelmező módon beszéljen. Különös figyelemmel fordul a változások, az új jelenségek felfedezése, értelmezése felé.

A témafeldolgozáshoz, a felvetett kérdések megvitatásához a fesztivál – a szervezők szándéka szerint, illetve a felvetett témákból adódóan szinte természetes módon – bevonja a határ- és rokon tudományterületek, valamint a művészeti és a civil szféra képviselőit is, hogy találkozási lehetőséget biztosítson számukra, és a különböző megközelítések bemutatásával, az azokra való reflektálással valami több szülessen meg.

Sok felfedezést, izgalmas együttgondolkodást és kellemes időtöltést kívánnak a fesztivál szervezői!

<https://www.facebook.com/szimbiozis.fesztival/>

2018. május 11. PÉNTEK

Programjaink pénteken 14 órakor kezdődnek. Kapunyitás: 13:30-kor.

Péntek 13:30 órától Kiállítás: **A fátyol árnyékában – Társalgó / Galéria** (0. szint)

14:00 órától Alkotóműhelyek ▪ **Játék- és mesesarok (Társalgó)**

| Szövműhely | Kavicsfestés | Gyöngyözés | Ékszerkészítés | Művészeti foglalkozás | Szimbólumok |

Péntek 14:00–17:45 - Nagyterem (-1. szint, balra)

Retrospekt. Visszatekintés a múltra

Avagy miként értelmezhető az identitás a közösségi emlékezet tükrében

Előadások és beszélgetések az emlékezetéről

Losoncz Alpár azt írja, hogy a megértéshez visszatérő emlékezés filozofémája hagyományosan a végesség és halhatatlanság egzisztenciális különbségének tapasztalatát foglalja magába. Ebből az elgondolásból kiindulva a szekció résztvevői azt próbálják különböző megvilágításból bemutatni, milyen emlékezeti reprezentációk alakulnak ki egy-egy életesemény folytán egy adott közösségben, miként befolyásolják identitásunkat és készítenek minket arra, hogy újraértelmezzük emlékeinket, identitásunkat és viselkedésmintáinkat.

A szekció szervezője: *Tóth Judit Gabriella* (BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola, TKDI).
Szekcióvezető: *Tóth János* (Kodolányi János Főiskola).

Előadások:

1. *Fekete Sándor* (ME BTK): **Egy befejezetlen életmű. Sánta Ferenc emlékezete**
2. *Tóth Eszter Zsófia* (VERITAS Történetkutató Intézet): **Álmodsz, királylány? Molnár Csilla, a tragikus sorsú szépségkirálynő emlékezete**
3. *Tóth Judit Gabriella* (BCE TKDI): **Die Seele geht nach Hause (A lélek hazatér). Schönerwerdi temetkezési szokások az identitás jegyében**
4. *Kollár Csaba* (NKE Katonai Műszaki Doktori Iskola): **A mesterséges intelligencia emlékeire épülő ember-robot interakció diskurzusai a játékelmélet fókuszában**
5. *Lips Adrián* (BCE TKDI): **Az emblematikus Garbo-film: Az Anna Christie lehetséges olvasatai egykor és ma**
6. *Juhász Péter* (ME BTK): **A múltteremtés emlékezete, avagy közösségépítés a boszniai piramisok hiedelmein**
7. *Marengo Alessandro* (HJT): **A közelmúlt hamis hírei az olasz médiában. Az olasz nép közösségi emlékezete a hírek valóságtartalma vonatkozásában**
8. *Sándor Cecília* (BCE TKDI): **Egy lokális emlékezési hely mint az egyéni és közösségi sors lenyomata**
9. *Simon Erzsébet* (PPKE BTK): **Az emlékezés néma tanúi – köztéri szobrok**
10. *Doszpoly Roland* (DE): **Az emlékezet kultúrája kárpátaljai lakosok visszaemlékezéseiben**

- Az előadások absztraktjai itt olvashatók: [Retrospekt](#)

Péntek 14:00–14:45 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

...NYITOTT MÚZEUM... – Részvétel, együttműködés, társadalmi múzeum

A Néprajzi Múzeum MaDok-program az elmúlt három évben egy módszertani kutatást szervezett muzeológusok, kurátorok részvételével. Az OTKA kutatás célja a tudományos tudás és a hétköznapi tudás együttműködésen és részvételen keresztüli összekapcsolása, a kutatók és a közönség közös munkája, a gondolatok térre és vizuális nyelvre fordítása volt. Hogyan válhatunk nyitottá másokra? Hogyan oldhatjuk fel az intézményi határokat? Mit tanulhatnak a gyűjteményi tudásra és intézményi múltra alapozott múzeumok a civil közegetől? A kutatás két médiumot teremtett: egy nyitott és bővíthető weboldalt, illetve egy nyomtatott kézikönyvet.

A kutatást és a május elejétől elérhető weboldalt bemutatják:

Frazon Zsófia, Gadó Flóra, Hermann Veronika, Illés Péter, Toronyi Zsuzsanna és Wilhelm Gábor.

Péntek 14:00–19:00 -- Alkotóműhely – Társalgó (0. szint)

„Szövésről Szabadon”

Alkotás és élménybeszámoló szövésről, szövetekről, utazásról Mexikótól Indiáig, Skóciától Guatemaláig.

A műhelyt vezeti: *Keserű Júlia.*

Péntek 14:20–15:00 -- Kisterem (–1. szint, balra)

Egy holland alkalmazott antropológiai kutatás tanulságai

Alkalmazott antropológia: lehetőség vagy kihívás friss diplomások számára?

Beszámoló és beszélgetés egy gyakornoki kutatás és program eredményeiről és tanulságairól módszertani, etikai és praktikus szempontok, elhelyezkedési lehetőségek és hazai vonatkozások érintésével.

Előadó és a beszélgetés vezetője: *Horváth Mária Ilona* (ELTE / Erasmus University Rotterdam).

Péntek 15:00–15:45 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

A falu védőszentje: Virgen de Carmen ünnepe Peruban és Mexikóban

A falu védőszentjének ünnepe nagy esemény az indiánok között. Akár több napos is lehet, amikor számos szertartást végeznek el. Ezek gyakran zenével, táncsal kísért rítusok. Terepmunkáim során azt tapasztaltam, hogy egy adott ünnep két helyen kétféle hitrendszerből táplálkozhat, és eltérő rituális gyakorlatcsoporttal valósulhat meg. Az egyik helyen nagyobb hangsúlyt fektetnek az egyházi szertartásokra, míg a másikon a közösségi, népi rítusok kapnak nagyobb szerepet. Mindkét helyen fontos a zene, a tánc, azonban más-más előadói módokkal találkozunk, és nagyon különböző a közösség viszonyulása is ezekhez a rítusokhoz.

Előadó: *Schiller Katalin* kulturális antropológus.

Péntek 15:30–17:30 -- Alkotóműhely – Társalgó (0. szint)

Eleven kövek, beszélő gyöngyök

Kézműves foglalkozás, ahol a vállalkozó kedvű gyerekek és felnőttek kavicsokat festhetnek és gyöngyökből ékszereket, díszeket és egyéb tárgyakat készíthetnek.

Az alkotóműhelyt vezeti: *Kovács Lilien és Kovács Henriett.*

Péntek 16:00–16:45 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

A találkozások antropológiája

Első olvasatra fel sem tűnik, milyen jelentősége lehet a témának. A találkozás kapcsán talán csak egy ismerősnek való biccentésre, netán kézfogásra és könnyed csevejre asszociálunk. Ez sokszor igaz, ám a fogalom jelen esetben mégis lényegesen többet hordoz magában, mint egy gyorsan múló, felszínes érintkezést. A találkozás létrehozza és fenntartja a kultúrát. Nélküle nincs emberi civilizáció, nem alakulnak ki társadalmak, közösségek vagy családok. Találkozások nélkül gyakorlatilag nem lenne semmi, amit elemezhetnénk, és nem lenne senki, aki nem létező elemzéseinket számon kérhetné rajtunk. Kultúránk ugyanis alapvetően emberi interakciókon keresztül jön létre, az antropológia tudománya pedig legtöbb esetben ezeket az emberi találkozásokat és kapcsolatrendszereket próbálja leírni és megérteni. Civilizációk, rokonsági csoportok, kereskedők, nomádok, turisták, különféle hívők vagy éppen menekültek találkozásai jelentik és jelentették a kiindulópontot a különböző etnográfiai létrejöttéhez szerte a világon.

A Magyar Kulturális Antropológiai Társaság kiadásában a témában megjelent kétnyelvű kötetet ezen az eseményen mutatjuk be az érdeklődőknek.

Résztevők: *Mészáros Csaba* (MTA BTK NTI), *Wilhelm Gábor* (Néprajzi Múzeum), valamint a kötet két szerkesztője, *Lajos Veronika* és *Régi Tamás*.

Péntek 16:00–16:30 -- Kisterem (–1. szint, balra)

Befogadottak–kirekesztettek. Görög internáltak Kistarcsán (1950–1953)

Előadásomban olyan görög állampolgárságú menekültek internálásának az esettanulmányát szeretném ismertetni, akiket illegális határátlépés, kémgyanú és rémhírtérjesztés vádjával tartóztattak le és börtönöztek be Kistarcsára 1950–1953 között. A görög polgárháború alatt a Magyar Dolgozók Pártja, a balkáni országok kormányaival és a Görög Kommunista Párttal együttműködve szervezte meg a háború sújtotta területekről a gyermek és felnőtt lakosság kimenekítését és ideiglenes elhelyezését. A görög menekültek magyarországi befogadását egyes esetekben kirekesztés kísérte. A Rákosi-rendszer működésének a velejárója volt a külső és belső ellenségkép felállítása és folyamatos fenntartása, amelynek nem csak magyar áldozatai voltak, találunk közöttük görög politikai menekülteket is. Kérdés, hogy kiket távolított el a pártvezetés, és milyen indokkal rendelte el bebörtönzésüket?

Előadó: *Vincze Xénia* (ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola – MOMA Doktori Program).

Péntek 16:30–17:00 -- Kisterem (–1. szint, balra)

A kisebbség miatt kirekesztve, avagy az ingázók szélesvásznon

Az államszocializmus időszaka alatt a kortárs ingázókat a játék- és dokumentumfilmekben is hátrányosan ábrázolták. Sokszor iszákosnak, munkakerülőnek, agresszívnek bélyegezték az állandó falusi lakóhellyel rendelkező városi gyárban dolgozó férfiakat – akiket a közbeszédben és a sajtóban bejáróknak, ingázóknak, esetleg kétlakiaknak hívtak. A filmek többségében normaszegő férfiaként jelenítették meg az ingázókat. – Hogyan lehet elhiteni, hogy a kisebbség a többség? Miért él az a köztudatban, hogy a borsodi fekete vonatok utasai az államszocialista időszak ingázói? És ha nem ők, akkor kik azok?

Jelen előadás „Az ingázók társadalmának ábrázolása vizuális és audiovizuális forrásokban az államszocializmus időszaka alatt” című, az ÚNKP ösztöndíj keretében megvalósuló kutatás részeredményeit mutatja be, és a szocialistakori játék- és dokumentumfilmek elemzésével próbálja megválaszolni a fenti kérdéseket.

Előadó: *Kisőrsi Zsófia* PhD hallgató (ELTE BTK), tudományos segédmunkatárs (MTA TK PTT).

Péntek 17:00–18:45 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

Három kortárs antropológiai dilemma

A szekcióban három, egymástól látszólag független néprajzi dilemma között szeretnénk, konkrét kutatási tevékenységek eredményeire támaszkodva, kapcsolódási pontokat felmutatni, szinergiákat létrehozni. A **történetiség** értelmezése, az **etnicitás** és a **kisebbségi lét**, valamint az **idegenség** mint önálló ontológiai helyzet, három olyan kortárs elméleti – de egyúttal konkrét kutatási tevékenységeket is meghatározó – dilemmája a néprajzkutatásnak/antropológiának, amelyek bemutatása számos tanulsággal járhat. A három előadó egyet-egyét e kérdések közül mérlegre téve érvel amellett, hogy a legtávolabbi néprajzi kutatási témák és módszerek is egymással összefüggésben állhatnak.

Résztevők: *Bednárík János, Szilágyi Levente, Mészáros Csaba* (MTA BTK Néprajztudományi Intézet).

Bednárík János: Miért és hogyan lehet néprajz a történeti kutatás?

A történetiség helyének és szerepének megítélése Európa-szerte a néprajzi/antropológiai tudományokon belüli viták egyik gyújtópontja. A vita fő kérdései, egyrészt, hogy mi adja a múltat kutató néprajzos sajátos megismerési célját, módszerét, és ennek (esetleges) többletét a különböző történettudományi irányokkal való összevetésben? Másrészt, hogy mi teremti meg a jelennel, illetve a múlttal foglalkozó néprajzi kutatás egységét, vagyis: mi a közös nevező a recens terepmunkát végző és a levéltári forrásokkal dolgozó etnográfiai tevékenységében? Az erről folytatott eszmecsere a magyar néprajz különböző fórumain is élénkülni látszik, és az egész diszciplína identitásának szempontjából fontos kérdéseket vet felszínre.

Szilágyi Levente: Etnicitás a nacionalizmus csapdájában?

Ugyan az etnicitásnak általánosan elfogadott meghatározása nincs, mégis fontos terminusa a különböző etnikai és vallási csoportok közötti interakciókat célzó kutatásoknak. Abban egyetértés van a kutatók között, hogy az etnicitást nem dologként, szubsztanciaként vagy attribútumként értelmezik, hanem inkább mint a társadalmi tapasztalat egy formáját. Tehát nem több, mint egy kognitív és diszkurzív keret, a tapasztalatok megértésének és értelmezésének etnikus szűrőn keresztül szemlélt módozata. A beszélgetés során itthoni és határon túli magyar példákon keresztül arra keressük a választ, hogy az etnicitásnak melyik, konstruktivista vagy esszencialista megközelítését (vagy esetleg valami más) érdemes-e követnünk akkor, amikor a napjainkban tapasztalt, a nacionalizmus és etnikus identitás fogalmait feszegető jelenségeket vizsgálunk.

Mészáros Csaba: Az eltérő világok antropológiája. Az ontológiai fordulat dilemmái

Ha általában véve az antropológia mindaz, ami az emberi életvilág kutatását jelenti, akkor az ontológiai antropológia arra összpontosít, ami az emberi szférán túl van – vagyis a nem emberi létezők halmazára. Ennek megfelelően az ontológiai antropológia néprajzi hivatkozási alapjaiként leggyakrabban azok a gyűjtögető-vadász közösségek szolgálnak, amelyek kutatása során szembeötlő (az európai szemlélő számára) az **emberi és nem emberi világok** közötti határ elmosódottsága, eltolódottsága. Az ontológiai antropológia arra hívja fel a figyelmet, hogy nem elmosódottságról van itt szó, hanem kidolgozott lételméleti rendszerekről. Az előadás során **északkelet-szibériai terepmunkám** tapasztalataira támaszkodva mutatom be, hogy milyen lehetőségeket és kihívásokat jelent a kutatók számára az ontológiai fordulat a terepmunka során.

Péntek 17:15–18:00 -- Kisterem (–1. szint, balra)

Új Pszichoaktív Szerhasználat vidéki szegregátumokban

2017 folyamán Dél-Baranyában és Borsodban jártunk, ahol a vidéki szegregátumokban tombol a dizájner drog használat. Tapasztalataink szerint azonban a szerhasználat az ottani mélyszegénység és kilátástalanság velejárója, amit a szakirodalom „szegénydrogozásnak” nevez. Többek között arra igyekeztünk választ találni, hogy erre a jelenségre milyen rövid, illetve hosszú távú megoldásokat és válaszokat lehet úgy megfogalmazni, hogy elsősorban az ott élők érdekeit és lehetőségeit vesszük figyelembe.

Előadást tart és a beszélgetést vezeti: *Márványkövi Ferenc*.

Péntek 18:00–19:55 -- Nagyterem (-1. szint, balra)

Business Anthropology 2.0

Antropológia az üzleti világban – előadások, kerekasztal-beszélgetés, networking

etnográfia	netnográfia	fogyasztói kultúra	marketing	reklámok
alkalmazott antropológia	társadalmi marketing	szervezeti kultúra és szervezetfejlesztés		
design thinking	alkotás	rítusok	designkommunikáció	

A '*Business Anthropology*' (üzleti antropológia), illetve a '*Business Applied Anthropology*' (üzleti alkalmazott antropológia) olyan transzdiszciplináris kapcsolatokat rejtő, gyakorlati értékű alkalmazott társadalomtudományi határterület, amely az üzleti környezetben felmerülő gyakorlati kérdésekre, konfliktusokra, vagy az azokat kontextualizáló (társadalmi) problémákra, illetve a meghatározó kulturális trendekre a szociokulturális antropológia elméleteivel és komplex módszertanával szállít érvényes válaszokat a megrendelői érdekeknek megfelelően. A szekció ezekre mutat különböző elméleti és gyakorlati példákat.

Hogyan győzzük meg az anyákat, hogy szoptassanak (többet)? Mi az a designkommunikáció, és miért mondhatjuk, hogy a tervezés is egy rítus? Hogyan térképezhető fel a turisták ügyfél-elégedettsége, vagy a szervezeti struktúra az etnográfia segítségével? Hogyan kapcsolódik össze a fogyasztói kultúrakutatások kapcsán a marketing és az antropológia? Milyenek az indiai reklámok? Mit jelent a paraetnográfia, és mit a netnográfia? Egyáltalán, milyenek az üzleti (alkalmazott) antropológiai kutatások, és hol van ezekre szükség?

A Business Anthropology 2.0 szekció előadói folytatják azt, amit 2017 májusában a Szimbiózis fesztiválon a Business Anthropology szekció megkezdett: antropológusok, közgazdászok, designerek különböző szakterületeken mutatják be, hogy a kulturális antropológia olyan gyakorlati értékkel bír, amely a vállalatok, a civil szervezetek vagy épp az állami intézmények gyakorlati döntéseikhez szükséges tudás előállításában is hatékony. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy az antropológia immáron Magyarországon is a mindennapi élet (marketing, piackutatás vagy épp a tervezési folyamatok) része, és az üzleti világ különböző kontextusaiban épp annyira megtalálható, mint a klasszikusnak vélt közegében.

Az előadásokat követően kerekasztal-beszélgetésre invitálunk minden kedves érdeklődőt, megnyitva a párbeszéd és networking lehetőségét.

A szekció szervezői: *Mitev Ariel* (Budapesti Corvinus Egyetem, Marketing Tanszék) és *Kántor Barbara* (Miskolci Egyetem, Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék).

Előadások:

1. *Kántor Barbara* (Miskolci Egyetem/Catapult Communication & Design): **Üzleti élet és antropológia: lehetőségek, irányok és dilemmák**
2. *Priboda Gábor* (Miskolci Egyetem/Navigo Consulting): **Antropológiai szemlélet a szervezeti kultúrakutatásokban**
3. *Mitev Ariel* (Budapesti Corvinus Egyetem): **Fogyasztói kultúra és marketing – kapcsolódási pontok a kulturális antropológiával**
4. *Csordás Tamás – Markos-Kujbus Éva* (Budapesti Corvinus Egyetem): **Netnográfia a marketing-kommunikációban: „családbarát” hotelek online fogyasztói percepciói**
5. *Horváth Dóra – Cosovan Attila* (Budapesti Corvinus Egyetem): **Designkommunikáció antropológiai megközelítésben: a kreatív alkotói kapcsolatteremtés rítusa**
6. *Olcsváry Melinda* (Külkereskedelmi Főiskola): **Incredible India: a beszédes reklámok világa**

Az előadások kapcsolódnak a *Replika* társadalomtudományi folyóirat hamarosan megjelenő tematikus lapszámához.

Péntek 18:15–18:45 - Kisterem (-1. szint, balra)

Outsider Art – kortárs művészeti reflexiók

Az előadás során képzőművészek reflexióin és kezdeményezésein keresztül mutatom be, milyen szempontok alapján közelítenek a pszichiátria, a művészet és terápia tematikájához, az outsider művészekhez és műalkotásokhoz, hogyan dolgoznak klinikumban vagy közös akciók keretében pszichiátriai és művészeti kontextusokban. A kollaborációk során fény derül arra is, miként hat az outsider art a (kortárs) művészetre és milyen pozitív folyamatokat generál.

Előadó: *Tóth Eszter* kulturális antropológus, művészettörténész; PhD hallgató (PTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, Nyelv és Kommunikáció Doktori Program).

Péntek 19:00–19:45 - Mozaik terem (-1. szint, jobbra)

A láb esztétikája

Én itt most a test esztétikáját nézem, azt, ahogy elfogy, ahogy a különös test, a mezítelen, hegtetovált, kifestett test eltűnik. Dean MaCannell kifejezésével élve: **ex-primitívvé válik.** Ezek a testek felöltöznek és csak a bemutatókon vetkőznek le, azok kedvéért, akik miatt már egy ideje nadrágban és ingben kell járniuk. Csak a show marad, színház lesz az egész világ; először csak a turistáknak, majd már egymásnak is új esztétikát alkotnak. Ebben lehet legjobban tetten érni a változást. Az új jelekben, amelyek a felsőtestről például a lábra vándorolnak. A lábfejek új esztétikai értelmet nyernek; a fej helyett a láb lesz a főszerep.

Igen a lábé, ami, ahogy Taussig találóan megjegyzi, az emberi testen a fejhez képest az átellenes ponton van, és ami így nehezebben vonja magára a társadalmi figyelmet. Különösen találó ez a gondolat itt, **Dél-Etiópiában, a murszik esetében,** akiknek a feje, a szájuk és ajaktányérjuk, az idegenek által leginkább megbámult és kitárgyalt testrészek. De a láb mintha felértékelődni látszana, cipő kerül rá, a nyugati világ egyik fétistárgya.

A témáról beszélget: *Régi Tamás* kulturális antropológus.

ESTI PROGRAMOK – a Három Holló szervezésében

Részletek: <https://www.facebook.com/haromhollo/>

Ajánló:

Péntek 21 órai kezdettel - Nagyterem (-1. szint)

Színházi program

Részletek: <https://www.facebook.com/pg/haromhollo/events/>

2018. május 12. SZOMBAT

Szombati programjaink 13 órakor kezdődnek. Kapunyitás: 12:30-kor.

Szombat 13 órától

| Kiállítás | Alkotóműhelyek | Játéksarok | Népek meséi, mítoszai | Könyves stand |

Szombat 13:00–14:00 -- Nagyterem (–1. szint, balra)

Lenni vagy meglenni?

Doktori hallgatók a magyar kulturális antropológiáról

A **kerekasztal-beszélgetés** során a bölcsészet- és társadalomtudományok, azon belül is a kulturális antropológia és a néprajztudomány helyzetére, szerepére, kihívásaira szeretnénk reflektálni. Mitől lehet hasznos egy antropológus munkája? Hasznosnak kell-e egyáltalán lennie? Mi adhatja az egyes kutatások társadalmi jelentőségét? Hol tart ma az antropológia, s ezen belül vagy ettől függetlenül a magyar nyelvű tudományosság? A beszélgetés során a *Somló Bódog Kör* antropológus tagjai – a közönség segítségével – ezekre, és az ehhez hasonló kérdésekre keresik a választ.

Résztevők: *Csáji László Koppány, Hajba Gergő, Püskök Imola, Ujhelyi Nelli*. Moderátor: *Bakos Áron*.

Szombat 13:20–13:45 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

A sámán nyaklánc

Boglár Lajos éppen 50 éve, 1968-ban készült dokumentumfilmje a venezuelai piaroa sámán nyakláncának készítésének folyamatát, motívumait, szimbólumait mutatja be.

A program szervezője a *Szimbiózis Kulturális Antropológiai Alapítvány* és a *Néprajzi Múzeum*.

Szombat 14:00–14:45 -- Kisterem (–1. szint, balra)

Kulturális dimenziók Pakisztánban

A „Tiszták földje” sokkal több, mint a világ második legmagasabb hegycsúcsa, a leghosszabb cecápa kifogási helye, a bíryani és a gőzölgő, fűszeres chai hazája. Kétszázmillió lakosságát a terület Indus-völgyi civilizációtól számított öröksége és sokszínű történelme népek és kultúrák olvasztótégelyévé tette. A pakisztáni kultúrát bemutatni és közben nem sztereotipizálni nem könnyű feladat – az előadás mégis erre a küldetésre vállalkozik.

Az előadás során képzeletben egy hétdimenziós kulturális skálát állítunk fel, amelyek mindegyikén elhelyezzük Pakisztánt. Az előadás feltérképezi, hogy Pakisztán hogyan viszonyul a tekintélyhez, a társadalmi egyenlőtlenségekhez, hogyan kezeli a bizonytalanságot, hogyan gondolkodik a női és férfi szerepköréről, a természetéről, mennyire gondolkodik a jövőben. Az érzékletességet magyar párhuzamos és ellentétes példák segítik.

Előadó: *Benedek Enikő*, PhD hallgató (ELTE BTK).

Szombat 14:00–15:30 -- Mozaik terem (-1. szint, jobbra)

Antropológiai filmkészítés – konvenciók és újítások

Három dokumentumfilm Miskolcra. Vetítés és beszélgetés.

Érdekelnek az antropológiai dokumentumfilmek? Kíváncsi vagy rá, hogy mitől lesz „szexi” az egyik és mitől nem a másik film? Gyere el az antropológiai filmkészítés konvencióit és újításait tárgyaló beszélgetéssel egybekötött filmvetítésre!

A **miskolci antropológiai műhelyben** készült filmek kapcsán az alábbi kérdésekkel is foglalkozunk: Mi a viszony a való élet és az antropológiai dokumentumfilmek között? Miként oldható fel az a paradoxon, hogy az élet közlése a maga valójában – például amikor zavarosan fejezzük ki magunkat, és dühünkben vagy frusztráltságunkban akár káromkodunk is, vagy hosszú perceken keresztül semmit teszünk – a néző számára unalmat és értetlenséget szül (*Gördülő élet*)? Hogyan értelmezhető a való világ abnormalitása a dokumentumfilmekben normalitásként? Miként támogatja a kulturális idegenség mindennapiságának megértését a dokumentumfilm-készítés szabályainak betartása, illetve megtörése, például a hagyományos értelemben vett cselekmény, a gondolati ív, a valahonnan valahová jutás és az adatok kihagyása vagy gondos megszerkesztése? Működtethető-e az antropológiai portré filmes változata, avagy egyetlen személy monológjából miként következtethetünk sikeresen szöveges és képi allegóriákon, illetve metaforákon keresztül egy egész kultúrára (*Örökere szó!*)? Élvezhető lesz-e így a dokumentumfilm? Annak kell-e lennie? És legvégül: vajon milyen legendák keringhetnek a tapolcai hatyúkról (*A tapolcai hatyúk legendája*)?

A vetítést követő beszélgetés moderátora: R. Nagy József (ME KVAT).

A program szervezői:

Lajos Veronika és R. Nagy József (Miskolci Egyetem, Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék).

Szombat 14:15–15:30 -- Nagyterem (-1. szint, balra)

Családi stratégiák az agglomerációban

Hogyan reagál egy község, ha „közel jön” a város? Hogyan változhat egy család stratégiája, ha otthonuk egy város ellenállhatatlan vonzásába kerül? Ezekre a kérdésekre keresi a választ négy, különböző területről érkező társadalomkutató az utóbbi fél évszázad példáin keresztül.

Résztevők: *Kisőrsi Zsófia* (MTA TK Politikatudományi Intézet), *Balogh Pál Géza* (Intercisa Múzeum, Dunaújváros), *Vigvári András* (MTA TK Szociológiai Intézet) és *Bayer Árpád* (OpenHistory).
Moderál: *Csurgó Bernadett* (MTA TK Szociológiai Intézet).

Szombat délután -- Alkotóműhely – Társalgó (0. szint)

Interaktív művészeti foglalkozások

Alkotás vegyes technikákkal.

Állatfigurák és állati átváltozások | Képirás, pecsételők | Hangszerkészítés | Erdő/fa/ember

A foglalkozásokat vezeti: *Tóth Eszter*. Közreműködik: *Kovács Henriett*, *Kovács Lilien* és *Simon András*.

Szombat délután -- Játéksarok, Alkotóműhely – Társalgó (0. szint)

Játék a Világ!

Mesék, mondókák ■ Színezők ■ Táblás játékok ■ Népek játéka ■ Mongol játszóház (17:30 órától)

Alkossunk és játszunk együtt!

Szombat 15:00–15:40 -- Kisterem (–1. szint, balra)

Önkéntesség egy tanzániai árvaházban – képes beszámoló

Miért akarnak tanzániai árvák franciául tanulni? Mi az, hogy ecovillage? Föl lehet-e készülni a kultúrsokkra? Mi minden kap új értelmet egy önkénteskedés során? Van-e nyertese egy néhány hetes árvaházi önkéntességnek? Miként lehet (modern) eszközök nélkül tanítani?

Előadó: *Surányi Anna* kulturális antropológus, francia nyelvtanár.

Szombat 15:45–17:15 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

A kép, a kutató és az írás

Kerekasztal-beszélgetésünk résztvevőivel a terepmunkákon készült képek és a képek értelmezésének lehetőségeiről beszélünk. A meghívottjaink az **antro-pólus** című kulturális antropológiai folyóirat szerzői közül kerülnek ki, a beszélgetőtársak pedig a folyóirat szerkesztői.

A beszélgetés résztvevői: *Kézdi Nagy Géza* (Mexikó), *Murányi Vera* (Gyimes), *Papp Richárd* (Japán), *Csányi János* (Malawi).

A beszélgetés vezetői: *Csernus Fanni* és *Varga Zsófia* (antro-pólus).

Szombat 15:45–16:45 -- Nagyterem (–1. szint, balra)

Budapest Hangtérképe

A város élő-lélegző térképe, amelyen együtt él a közelmúlt és a jelen, mesélnek a város lakói

A Hangtérkép projekt célja történetek gyűjtése a helyi közösségekben; emberekről, helyekről, környékekről, eseményekről és számukra fontos vagy érdekes kezdeményezésekről. A térkép egy izgalmas módszerrel, a történetmeséléssel mutatja be Budapestet és a IX. kerületet rövid interjúkban és hangképekben.

A projektet a *DemNet Alapítvány* munkatársai mutatják be. Ezt **helytörténeti story slam** követi *Bezsenyi Tamással*, a térkép egyik szereplőjével és a vállalkozó résztvevőkkel.

A program szervezője: *Lator Anna* és a *DemNet Alapítvány*.

Az eredetileg a Visegrádi Alap által támogatott, a lengyel RadioKit Alapítvány, a magyar DemNet és a szlovák Molody Rusyny szervezetek projektjének hazai továbbgondolása és fejlesztése a Ferencvárosi Közösségi Alapítvány támogatásával valósul meg.

Szombat 16:45–17:15 -- Kisterem (–1. szint, balra)

A Székelyföld-peremi magyar ajkú görög katolikusság határterületeinek változása napjainkban, az etnikai-vallási hovatartozás párhuzamában

A székelyföldi magyar, illetve magyar ajkú görög katolikusokat célzó recens antropológiai kutatások középpontjában állnak a közösségek asszimilációs, akkulturációs stratégiái, megfogalmazva többek között, hogy e stratégiák természetes módon egyházközségekként alakították/alakítják a nemzeti identitást, vallásosságot. Ilyen értelemben a magyar ajkú erdélyi görög katolikus közösségek, csoportok tagjai is eltérő identitástudattal (általában kettős vagy többes kötődéssel) rendelkeznek, és ekként írható le a (vallási) többséggel való együttélési viszonyuk is. Előadásomban a székelyföldi Nyáradmente vegyes nemzetiségű településeit mutatom be; és a görög katolikus közösségek etnikumközi kilépési/belépési gyakorlatait igyekszem összefüggésbe hozni a néprajzi, antropológiai határelemzésekkel. Arra keresem a választ, hogy e Székelyföld-peremi mikrorégió falvaiban miként alakultak az etnikumok érintkezési területei, milyen jellegű kevert műveltségű sávok jöttek létre, és ezek hogyan maradtak fent napjainkban.

Előadó: *Simon Zoltán* (Miskolci Egyetem BTK Antropológiai és Filozófiai Tudományok Intézete).

Szombat 17:00–18:15 -- Nagyterem (–1. szint, balra)

A genocídium kulturális antropológiája

Kutatók a háborús erőszakról

Az antropológia egyik legfontosabb szerepe kétségtelenül az, hogy képes felhívni a figyelmünket azokra a kategóriákra, stigmákra, nevekre és logikai rendszerekre, amelyek segítségével az egy kultúrában élők formálják cselekvéseiket, és kommunikálhatóvá, megoszthatóvá teszik az érzékelt valóságot. Mindezen összetett értelmezési keretek segíthetnek – többek között – az egyes társadalmak közös narratíváinak, a politikai mezőket formáló diskurzusainak azonosításában és megértésében. Értelmezhetővé válik, hogy egy konfliktusban miért, milyen rendszerezési elv alapján alakulnak ki a részt vevő csoportok és az általuk betöltött szerepek. E megértés igénye nem korlátozódhat a „távolí”, „idegen” és jól körülhatárolható társadalmakra.

Előadások:

1. *Szabó Miklós*: **Genocídium és antropológia – túl az erőszakon**
2. *Kövágó Emese*: **Emlékezet a határon – az 1944-es események emlékezete Szerbiában**
3. *Lator Anna*: **Amikor a gyűlölet nemi erőszakba fordul**
– a ruandai népirtás és a délszláv háború mintázatai

A szekció szervezője: *Szabó Miklós* (ELTE TáTK Kulturális Antropológia Tanszék).

Szombat 17:30–18:30 -- Kisterem (–1. szint, balra)

Mások élete

Szerepjáték / időutazás és társadalmi élményszoba

Volt egyszer Csobánkán egy Csodaműhely, ahol komplex esélyteremtő programok indultak: tanoda program gyerekeknek, anyakör anyáknak és babáknak, és egy civil háló mindenkinek. A Szimbiozis fesztiválon egy időutazásra invitálunk minden érdeklődőt, ahol egy órára belebújhat egy anyakörös baba, egy tanodás diák, egy önkéntes vagy egy hátrányos helyzetű szülő bőrébe, hogy 2028-tól utazva vissza napjaink felé, kibontakozzon előtte karaktere életútja. Kipróbálnátok mások életét? Utazzatok velünk!

Szervezők: *Bakó Boglárka, Horlai Sára, András Krisztina, Szakonyi Márton*.

Résztvevők: a fesztivál közönsége.

- **Előzetes regisztráció:** a szimbiozisznapok@freemail.hu e-mail címen, május 10-ig.
A szabad helyekre a helyszínen az Infopultban lehet jelentkezni.
- **2. turnus:** 19 órai kezdettel.

Szombat 17:30–19:00 -- Mozaik terem (–1. szint, jobbra)

Mongol játszóház

Birka bokacsontokkal játszunk tradicionális mongol ügyességi, célba lövős, dominószerű, kirakós és szerencsemondó játékokat. A program gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt élvezhető.

A program szervezője: *Füredi Zoltán (Palantír Film Alapítvány)* és a *Mongol Sagaj Klub*.

<http://sagajklub.blog.hu>

Szombat 18:30–20:00 - Nagyterem (-1. szint, balra)

„Pusztaszavak” – posztmodern magyarságtudat

Beszélgetés a magyarságról, kultúráról, tradícióról, lázadásról, változásról, hazáról és országról; beszélgetés arról, hogy mit jelent, vagy sokkal inkább kinek mit jelent magyarnak lenni 2018-ban *Szabó Szandra*, *Kiss Máté*, *Papp Richárd* és *Szabó Miklós* tematizáló kérdésfeltevései alapján, fiatalok részvételével.

A program szervezője az *ELTE TáTK Kulturális Antropológia Tanszék*.

Szombat 19:00–20:00 - Kisterem (-1. szint, balra)

Mások élete

Szerepjáték / időutazás és társadalmi élményszoba – 2. turnus

Szervezők: *Bakó Boglárka*, *Horlai Sára*, *Andrási Krisztina*, *Szakonyi Márton*.

Résztevők: a fesztivál közönsége.

- **Előzetes regisztráció:** a szimbiozisnapok@freemail.hu e-mail címen, május 10-ig. A szabad helyekre a helyszínen az Infopultban lehet jelentkezni.

Szombat 19:15–20:00 - Mozaik terem (-1. szint, jobbra)

A fátyol árnyékában – fátyolt viselő nők a keleti kultúrákban

Képes előadás

A fátyol – tradíció vagy vallás, összeköt vagy elválaszt a külső világtól, kötelező vagy szabadon választott, biztonság vagy elszigetelődés, identitástudat vagy kényszerhatár? Aligha lehet egyetlen válasza a fátyol viselet kérdésének, hiszen különböző jelentései vannak más-más kultúrákban. Mégis, vissza kell menni az időben Krisztus előtt ezer évvel, az asszír birodalomba, és áthaladni az ősi fátyolok szöttesein keresztül, hogy aztán eljussunk a szent hieroduláktól a mai tálib törvényekig.

Rövid történeti áttekintés, fotók és esettanulmányok az otthon élő vagy emigrált keleti nők életéből, amelyek közelebb visznek a nők rejtelmeikhez, a fátyol alatti arc önkifejezéséhez.

Előadó: *Turós Margareta* kulturális antropológus, fotós, világotató.

- **Kapcsolódó program:** Tárlatvezetés „A fátyol árnyékában” című kiállításban, a **Galériában**.

ESTI PROGRAMOK – a Három Holló szervezésében

Részletek: <https://www.facebook.com/haromhollo/>

Ajánló:

Szombat 21 órai kezdettel - Nagyterem (-1. szint, balra)

Zenei program

Részletek: <https://www.facebook.com/pg/haromhollo/events/>

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

KIÁLLÍTÁS

A fátyol árnyékában – Turós Margareta fotókiállítása a **Galériában**

A fátyol – tradíció vagy vallás, összeköt vagy elválaszt a külső világtól, kötelező vagy szabadon választott, biztonság vagy elszigetelődés, identitástudat vagy kényszerhatár? Aligha lehet egyetlen válasza a fátyol viselet kérdésének, hiszen különböző jelentései vannak más-más kultúrákban. Fotók otthon vagy emigrációban élő keleti nők életéből.

▪ **Tárlatvezetés: Május 12.** (szombat) este a **Galériában** ▪ **Előadás 19:15-től** a **Mozaik teremben**.

ALKOTÓMŰHELYEK

Kézműves programok, művészeti foglalkozások kicsiknek és nagyoknak.

| Szövőműhely | Szimbólumműhely | Kavicsfestés | Gyöngyözés | Mesék, mítoszok feldolgozása |
Recycling alkotások | Állati átváltozások | Képipírás | Hangszerkészítés | Erdő/Fa/Ember |
>>> Vegyes technikák, interaktív művészeti foglalkozások

JÁTÉKSAROK

Gyermekprogramok, kreatív foglalkozások

Népek játécai – mindenkinek Szombat délután mongol játszóház

Népek meséi és mítoszai

ESTI PROGRAMOK – a Három Holló szervezésében

Részletek: <https://www.facebook.com/haromhollo/>

KONCERT

ÉTEL – ITAL

TÁRSALGÓ

KÖNYVES STAND bemutatókkal és beszélgetésekkel

INFOPULT – a bejáratnál.

ALKOTÓMŰHELYEK

Vegyes technikák, kézműves programok, interaktív művészeti foglalkozások

Május 11. PÉNTEK

A nap folyamán folyamatosan lehetőség van **szabad alkotásra**, népmesék, **mítoszok feldolgozására**, **kifestőre**, **recycling** alkotások készítésére, **indián motívumok** és **mandalák** rajzolására, színezésére.

14:00–19:00 > „Szövésről szabadon” – műhely és beszélgetés szövésről, szövetekről Keserű Juliával

14:00–15:30 > **Szimbólumműhely** Szász Antóniával és Kovács Henriettel > **Álomfogók** készítése

15:30–17:30 > **Eleven kövek, beszélő gyöngyök**
Kavicsfestés, gyöngyözés, ékszer- és tárgykészítés Kovács Liliennel és Kovács Henriettel

Délután > **Meseprogram + Társasjáték**
Közös alkotás vegyes technikákkal, sok mesével és játékkal. Várunk szeretettel!

17:30–18:30 > **Karkötőcsomózás** Udvardi Annával

18 óra után > **Kiállítás az elkészült alkotásokból**

Május 12. SZOMBAT

A nap folyamán folyamatosan lehetőség van **szabad alkotásra**, **népmesék**, **mítoszok feldolgozására**, **kifestőre**, **recycling művek** készítésére, **mandalák** rajzolására és színezésére.

13:00–14:00 > **Kreatív rajzolás** Simon Andrással

14:00–15:00 > **Állati átváltozások – interaktív művészeti foglalkozás** Tóth Eszterrel

A foglalkozás során megismerkedünk a különböző kultúrákban jelentős szerepet betöltő állatokkal. Felfedezzük, milyen formákban, átváltozásokban jelentek meg, és ezeket hogyan jelenítették meg régen és ma.

Majd mi is elkészítjük egy választott kultúra szent állatfiguráját vagy saját képzeletbeli formát öltő állatunkat; rajzokban, szobrokban, természetes és újrahasznosított anyagokból alkotunk.

15:00–16:00 > **Képirás – interaktív művészeti foglalkozás** Tóth Eszterrel

Az írás lehet kép is, és a kép válhat írássá. Henri Michaux francia szürrealista író nyomán felfedezzük, hogyan írhatunk a képi jelekkel.

A gesztusfestészet, a kínai kalligráfia, a piktogramok közötti összefüggések nyomába szegődünk és **nyomatokat, nyomdapecsétet is készítünk.**

16:30–17:30 > **Hangszerkészítés szabadon! – interaktív művészeti foglalkozás** Tóth Eszterrel

A zenélés mint közösségi létforma egy olyan antropológiai tudás, amely meghatározó a közösségek életében. A környezeti anyagból készült hangszerek mindig is jelen voltak, jelen esetben hangszereink a modern kor hulladék anyagaiból állnak össze. Különböző érzékszerveinknek szóló hangzó szobrokat, fantázia-hangszereket, hangot adó tárgyakat készítünk. Az elkészült alkotásokból közös zenekart alakítunk és kipróbáljuk hangszereinket!

18:00–19:00 > **Erdő/Fa/Ember – interaktív művészeti foglalkozás** Tóth Eszterrel

A foglalkozás során megismerkedünk a fák különböző kultúrákban betöltött szerepével valamint aktuális ökológiai kérdésekkel is.

Elkészítjük a mi saját fánkat, amiben összesűrűsödik a mi világunk kulturális tapasztalata.

18 óra után > **Kiállítás az elkészült alkotásokból**

Az alkotóműhelyek koordinátorai:

Kovács Henriett, Kovács Lilién, Tóth Eszter.

Retrospekt. Visszatekintés a múltra

Avagy miként értelmezhető az identitás a közösségi emlékezet tükrében

Előadások és beszélgetések az emlékezetről

Péntek 14:00–17:45 - Nagyterem (-1. szint, balra)

Losoncz Alpár azt írja, hogy a megértéshez visszatérő emlékezés filozofémája hagyományosan a végesség és halhatatlanság egzisztenciális különbségének tapasztalatát foglalja magába. Ebből az elgondolásból kiindulva a szekció résztvevői azt próbálják különböző megvilágításból bemutatni, milyen emlékezeti reprezentációk alakulnak ki egy-egy életesemény folytán egy adott közösségben, miként befolyásolják identitásunkat és késztetnek minket arra, hogy újraértelmezzük emlékeinket, identitásunkat és viselkedésmintáinkat.

A szekció szervezője: *Tóth Judit Gabriella* (Budapesti Corvinus Egyetem, TKDI).

Szekcióvezető: *Tóth János* (Kodolányi János Főiskola).

Fekete Sándor (Miskolci Egyetem BTK):

Egy befejezetlen életmű. Sánta Ferenc emlékezete

Sánta Ferenc *Éjszaka (Az áruló)* című drámáját 1968. március 8-án mutatták be a Nemzeti Színház kamaraszínházában, a Katona József Színházban. Az eredeti regény cím megváltoztatásának motívuma nagy valószínűséggel az volt, hogy Németh László *Az áruló* című drámája ekkoriban már kiadásra került, s friss színházi élményként az előző évad derekán mutatták be. Ezzel együtt a zárójeles címkiegészítés egyértelműen jelzi a kapcsolódást a regény és a dráma között. Az elnagyolt összehasonlítás a szükségszerű rövidítéseket nem számítva azonosnak mutathatja *Az árulót* és az *Éjszakát*. Azonban már az első olvasatnál fontos különbség, hogy a befejezés több ponton módosul. A lényegi mondanivaló ugyan nem változik, de gyorsabb, megrendítőbb lesz az utolsó jelenet. Ezt a hatást az író itt furcsa mód nem a rövidítéssel, hanem a beszúrásokkal éri el.

Az Egri István rendezésével, remek szereplőgárdával (Író – Óze Lajos, Vaclav – Avar István, Eusebius – Básti Lajos, Zsitomir – Sztankai István, Paraszt – Maklári János) színpadra vitt mű mindössze 16 előadást ért meg, amely egyértelmű bukásra utal. A célom az, hogy ennek a bukásnak a lehetséges okait összegyűjtem, figyelembe véve a feldolgozás multidiszciplináris lehetőségeit.

Tóth Eszter Zsófia (VERITAS Történetkutató Intézet):

Álmodsz, királylány? Molnár Csilla, a tragikus sorsú szépségkirálynő emlékezete

Molnár Csilla az 1985-ös szépségkirálynő-választás győztese volt, 1986-ban öngyilkos lett. Történetéről szól Dér András – Hartai László filmje, a *Szépplányok*. Számos kutatási témám közül Molnár Csilla szépségkirálynő tragikus sorsa és emlékezete az, amelynek kapcsán a legtöbb olvasói levelet kaptam az évek során. Előadásomban e levelek és Molnár Csilla médiareprezentációja alapján elsősorban arra keresem a választ: életútjából mely tényezők azok, melyek ma is éltetik emlékezetét. Mít keresnek benne az emlékezők?

Tóth Judit Gabriella (Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola):

Die Seele geht nach Hause (A lélek hazatér). Schönerwerdi temetkezési szokások az identitás jegyében

Remgius püspök említi először a Schönerwerd nevet Strasbourgan, 778-ban, akkor még kis szigetként. Ma már 4948-an lakják, és az egykori szigetcseke különböző kultúrákból érkező emberek közösségévé vált a második világháborúnak köszönhetően. Jelenleg nincs egységes nyelve, a német és angol nyelvet használja felváltva, nem kíván sajátot kialakítani és asszimilálódni sem a svájciak társadalmába. Temetkezési szokásai is meglehetősen egyediek, nemzetiségénként találjuk a helyi temetőben a sírokat, térbelileg eléggé elkülönítve. Jelen előadás azt igyekszik bemutatni, hogy a térbeli elkülönülés ellenére milyen módon próbálják az EMBERT, a nemzetiségi identitást a temetkezési szokásokon keresztül kifejezni.

Kollár Csaba (Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola):

A mesterséges intelligencia emlékeire épülő ember–robot interakció diskurzusai a játékelmélet fókuszában

Az informatikai rendszerek tárolási kapacitásainak növekedésével eseményeink minél nagyobb része digitális lenyomatként kerül rögzítésre, feldolgozásra és archiválására. Az emberről és történéseiről szóló emlékképek mellett a számítási kapacitások exponenciális növekedésének köszönhetően a mesterséges intelligencia tanulóképessége is dinamikusan fejlődik, s a tanítók által meghatározott tanulási típusok (felügyelt, félig felügyelt, felügyelet nélküli, megerősítéses) szerint markánsan megkülönböztethető egymástól a mesterséges intelligenciával rendelkező robotok személyisége. Előadásom alapgondolata az, hogy a jelenben, illetve a közeljövőben az ember–robot közötti diskurzusok mennyiségi és minőségi jellemzőiben komoly változások mennek végbe. A robotok eltérő személyisége nagymértékben meghatározza az ember–robot interakció diskurzív keretét, egyben lehetőséget ad arra is, hogy – s előadásomban erre kívánom helyezni a hangsúlyt – a diskurzusokat a játékelmélet szabályai szerint elemezzük.

Lips Adrián (Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola):

Az emblematikus Garbo-film: Az Anna Christie lehetséges olvasatai egykor és ma

A Garbo-jelenség Svédországban és Amerikában is megelőzte a saját korát. Greta Garbo első hangosfilm főszerepével az „Anna Christie”-ben (rendező: Clarence Brown, bemutató: 1930. február 21.) – a magyar mikrokozmoszban feltűnő Karády Katalinhoz hasonlóan – egy új nőtípus teremtődött meg, amelyet a néző a férfi főszereplő voyeur pozíciójából szemlél. A jelenség maga, álláspontom szerint, egy olyan népszerű narratíva, amely az 1930–1941 közötti kialakulása után kétszer éledt újjá. Mit jelentett az egyes korszakokban a Garbo imágóját létrehozó „Anna Christie” című film? Érvek és ellenérvek felsorakoztatásával erre a kérdésre keresem a választ előadásomban.

Juhász Péter (Miskolci Egyetem BTK):

A múltteremtés emlékezete, avagy közösségépítés a boszniai piramisok hiedelmein

A múlt önmagában nem létezik, hanem emlékek és tárgyi maradványok egymásra vonatkoztatásából, összerendezéséből alakul. A magunknak teremtett múlt kellemes, belakható kell, hogy legyen. De mi a helyzet akkor, ha a múltat úgy olvassuk újra, hogy közben a történetiség-történelmiség kaftánját adjuk rá? Ha a „kellemes, belakható” múlt, darabkáinak öntörvényű összerendezéséből áll össze?

Több mint tíz éve kezdődött az a projekt, amelyet azóta a tudományos és a szélesebb közvélemény csak a „boszniai piramisok” néven ismer. A meglehetősen vitatott (eredményű) vállalkozás azonban nemcsak egyszerűen archeológiai (jellegű) feltáró munkát, hanem több száz ember számára új tartalmú közösségi-kulturális emlékezetet is jelent. Ennek az előadásnak az a célja, hogy – közvetlen, helyszíni tapasztalatok alapján – bemutassa, milyen közösségi emlékezeti jelei vannak a boszniai „piramisokkal” kapcsolatos múltteremtésnek.

Marengo Alessandro (Harsányi János Tudásközpont):

A közelmúlt hamis hírei az olasz médiában. Az olasz nép közösségi emlékezete a hírek valóságátartalma vonatkozásában

Az elmúlt időszakban a hamis hírek jelenléte globális mértékben elterjedt és ettől a jelenségtől Olaszország sem mentesült. Korunk információs társadalma nagyon gyorsan termeli a különböző információkat, míg az információk tényleges ellenőrzésére egyre kevesebb időt szánnak. Egyrészt ez áll a hamis hírek elterjedésének hátterében. Másrészt pedig egyre több politikai és gazdasági szereplő alkalmazza előszeretettel a hamis hírek eszköztársát, és ez Olaszországban is jelentős arányban jelen van. A szándékos pánikkeltésnek politikai és / vagy gazdasági háttere van, továbbá ez már olyan méreteket öltött, hogy az olasz állam is komolyan elkezdett foglalkozni ezzel a problémával. A politikai jellegű hamis hírek jellemzően a legelterjedtebbek, hasonlóan más európai országhoz, viszont Olaszországban más területeken (pl. egészségügy, migráció stb.) is erőteljesen megjelent a hamis hírek romboló hatása.

Doszpoly Roland (Debreceni Egyetem):

Az emlékezet kultúrája kárpátaljai lakosok visszaemlékezéseiben

Az előadásban egy élettörténeti elbeszéléseket gyűjtő és rögzítő empirikus terepmunka kapcsán szeretném érzékeltetni a Pierre Nora által leírt, az emlékek modern korban megváltozott helyeit, illetve a kommunikatív emlékezet fontosságát. Amikor egy kárpátaljai kutatásban vettem részt, Izsnyétén, az élettörténeti elbeszélések egyik legmeghatározóbb kérdésgyűjtése a világháború, illetve a kolhoz rendszer „virágzásának” témái felé irányultak. Ahhoz, hogy összefüggéseket tudjak tenni korokban, események között, fontos volt megismerni az adott lokális település történelmét, vagyis hogy honnan indult, és például a világháború, majd a kollektivizáció történelmi eseményei hogyan hatottak, hogyan alakították a helyiek életét, az együtt élő, különböző etnikumok életmódját.

Sándor Cecília (Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola):

Egy lokális emlékezési hely mint az egyéni és közösségi sors lenyomata

Egy erdélyi falu, a Hargita megyei Csíkszentsimon egykori Keményítő- és Szeszgyár, jelenlegi Csíki Sör Manufaktúra területén járunk: egy tér, mely lokalizálja és időbeli keretbe foglalja a közösség identitásdiskurzusait. A gyártelep a hozzá kapcsolódó értelmezéseken keresztül az emlékező közösség számára a múlt tapasztalataiba mélyen elraktározódó egyéni és csoportos sorsképek, valamint az aktuális identifikációnak a reprezentációja.

Miként válik a történelem az önmeghatározás keretévé, hogyan kapcsolódik össze a gazdaság és a nemzeti identitás a múlt–jelen kontextusában? Miért válik egy uralkodó államnemzet keretein belül a székely kisebbségi identitásszimbólumokhoz kapcsolt gazdasági beruházás jelentős társadalmi és politikai többlettartalommal telítetté? Milyen szerepe van mindebben a térnek, a történeti hagyománynak és a kulturális örökség emlékezetének?

Az előadás egy társadalomkutató szemüvegén keresztül, egy folyamatban lévő kutatás eredményeire alapozva reflektál e kérdéskörre. A lokális emlékezet létrehozásának, kihelyezésének és használatának egy interjúbeszélgetésekre alapozott vizsgálata nem más, mint a jelen, valamint a jelen horizontjából szemlélt múlt (re)konstrukciója.

Simon Erzsébet (Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK):

Az emlékezés néma tanúi – köztéri szobrok

Korunkra jellemző a rohanás, amelynek hátránya, hogy a nap mint nap látott tárgyak és jelenségek a megszokottság szürke homályába vesznek. A közterületeken elhelyezett szobrok és emlékművek is hasonló árnyékvilágban „élnek”. Előadásomban arról beszélek, hogy ha nyitott szemmel járunk, a közvetlen környezetünkben is sok ilyen szobor van, amelyek üzennek nekünk. Ezek a művek emlékeztetnek minket a múlt eseményeire, jeles személyekre, bizonyos korszakokra. A néma tanúknak van mondanivalójuk, szavak nélkül mesélnek a múlttól minden arra járónak, hogy feladatukat, az emlékeztetést minden nap végrehajtsák.

A fesztivál fő támogatói:

Három Holló kulturális központ, EUROIL, MARP, Szimbiózis Kulturális Antropológiai Alapítvány

További támogatók, partnerek:

Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT), AntroPort, Globula Bt., Comitas Pedagógiai-Antropológiai Közhasznú Egyesület, Palantír Film Vizuális Antropológiai Alapítvány, ELTE Társadalomtudományi Kar, ELTE TáTK Kulturális Antropológia Tanszék, Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék, antro-pólus folyóirat, Csodaműhely Egyesület, DemNet Alapítvány, Néprajzi Múzeum, MaDok-program, MTA BTK Néprajztudományi Intézet, MTA TK, Somló Bódog Bölcsész- és Társadalomtudományi Kör, ELTE TáTK HÖK, Budapesti Corvinus Egyetem, Mongol Sagaj Klub, Magyar Lettre Internationale, Kultúra és Közösség, Replika folyóirat, Home Made Hostel.

Kellemes időtöltést kívánnak a fesztivál szervezői!

Főszerző: Melles Éva, Szász Antónia, Tóth-Kirzsa Fruzsina

Honlap: Majer Tibor / Archívum: Lakatos Dóra, Lakatos Csaba (GlobulaNet), Szász Antónia

Plakát: Holicska Ádám

Technikai koordinátor: Pivarnyik Balázs, Lévai Márton, Fehér Péter

Programfüzet: Melles Éva, Szász Antónia

Fotó: Pivarnyik Balázs

Köszönettel tartozunk a Három Hollónak a helyszínért, valamint minden előadónak, résztvevőnek, műhelyvezetőnek, programszervezőnek azért, hogy részvételükkel megtisztelnak minket, és emelik a rendezvény színvonalát és hangulatát.

Külön köszönet Csajka Juditnak, Jánosi Péternek, Kovács Henriettnek, Petró Tímeának, Tóth Eszternek, Tóth Judit Gabriellának, Wilson Lucának, valamint a Három Holló munkatársainak és önkénteseinek a rendezvény szervezésében és megvalósításában nyújtott segítségükért.

Köszönjük az ELTE Társadalomtudományi Karának és a Három Hollónak a szekcióprogramokhoz adott tárgyi eszközöket, a Lettre-nek, a Kultúra és Közösség szerkesztőségének és a Néprajzi Múzeumnak pedig a kiadványokat, szakmai anyagokat.

Köszönjük továbbá mindazok munkáját, akik a fesztivál helyszíni megvalósításában közreműködnek.

Aranyi Natália, Bakos Áron, Barcza Ildikó, Barta Géza, Fehér Péter, A. Gergely András, Hajba Gergő, Horváth Mária Ilona, Illés Gabriella, Juhász Péter, Kató Julianna, Kis Balázs András, Kovács Henriett, Kovács Lilien, Lévai Márton, Lukács Lea, Márványkövi Ferenc, Melles Katalin, Petró Tímea, Schiller Katalin, Simon András, Surányi Anna, Tóth Eszter, Varga Kinga, Vass Nikoletta, Wilson Luca és még sokan mások.